

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидаткиња: Снежана Шевић

Тема: **Рецепција књижевног дела Бранка Ћопића у настави**

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду на седници одржаној 5. октобра 2018. године.</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: Др Горана Раичевић, редовни професор за ужу научну област Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности, 23. април 2015, Филозофски факултет, Нови Сад, председник комисије, Др Љиљана Бајић, редовни професор за ужу научну област Српска књижевност, Филолошки факултет, 15. јули 2009, Београд, члан, Др Оливера Радуловић, редовни професор за ужу научну област Српска и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности, 30. јул 2014, Филозофски факултет, Нови Сад, ментор.</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Снежана, Ћуро, Шевић</p> <p>2. Датум рођења, општина, држава: 6.1.1967, Вуковар, Република Хрватска</p> <p>3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив: Универзитет у Новом Саду, Педагошки факултет у Сомбору, Мастер учитељ, мастер учитељ</p> <p>4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија: 2010, Методика наставе</p> <p>5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране:</p> <p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Рецепција књижевног дела Бранка Ћопића у настави
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикона и сл.
Предмет докторске дисертације је књижевно стваралаштво Бранка Ћопића у знаку интердисциплинарне примене савремених методичких и методолошких приступа у тумачењу и наставној интерпретацији уметничког текста. У истраживање су укључени наставни планови и

програми за основну школу припадника српске заједнице у Републици Хрватској, одобрени уџбеници као и библиотечки фондови (предвиђена лектирна дела). У првом плану је наставно проучавање Ћопићевог прозног и поетског стваралаштва и проблеми рецепције овог корпуса код ученика различитих старосних група у основној школи. Ћопићево дело у контексту српске књижевности и његово примање и деловање посматрано је у наставним околностима и тумачено на методички начин.

С а д р ж а ј:

УВОД

1. ТЕОРИЈСКИ ДЕО

- 1.1. Досадашња истраживања о књижевном стваралаштву Бранка Ћопића
- 1.2. Српска књижевност за децу и младе
- 1.3. Књижевно дело
- 1.4. Теорија рецепције у науци о књижевности
- 1.5. Рецепција књижевног текста у настави
 - 1.5.1. Ученик као читалац
 - 1.5.2. Доживљај књижевног текста
 - 1.5.3. Изучавање књижевног текста

2. ПОРТРЕТ ПИСЦА

- 2.1. Биографија
- 2.2. Стваралаштво Бранка Ћопића
- 2.3. Вредност Ћопићеве поезије
 - 2.3.1. Ћопићева ратна лирика
 - 2.3.2. Ћопићева наивна песма
- 2.4. Свет Ћопићеве прозе
 - 2.4.1. Ћопићев хумор
 - 2.4.2. Ликови Ћопићеве прозе
 - 2.4.2.1. Женски и мушки ликови
 - 2.4.2.2. Ликови животиња
 - 2.4.3. Незабрављено детињство
 - 2.4.4. Завичајни простори
 - 2.4.4.1. Поетика села и града
- 2.5. Ћопићево драмско стваралаштво

3. ЋОПИЋЕВИ КЊИЖЕВНИ ТЕКСТОВИ У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ

- 3.1. Наставни план и програм српског језика у Републици Хрватској
- 3.2. Књижевна дела Бранка Ћопића у наставним програмима
- 3.3. Методички приступ Ћопићевом књижевном делу у настави
 - 3.3.1. Први разред
 - 3.3.1.1. Први дан у школи
 - 3.3.1.2. Пјесма ђака првака
 - 3.3.1.3. Сунчев певач
 - 3.3.1.4. Жејева кућица
 - 3.3.2. Други разред
 - 3.3.2.1. Доживљаји мачка Тоше
 - 3.3.2.2. У царству лептирова и медведа
 - 3.3.2.3. Жућа и рачунџија
 - 3.3.2.4. Медведичин син
 - 3.3.2.5. Болесник на три спрата
 - 3.3.2.6. Огласи
 - 3.3.2.7. Висибаба и развигор
 - 3.3.3. Трећи разред
 - 3.3.3.1. Мачак отишао у хајдуке
 - 3.3.3.2. Доживљаји мачка Тоше
 - 3.3.3.3. Приче испод змајевих крила
 - 3.3.3.4. Чудноват свјетски путник

- 3.3.3.5. Изокренута прича
- 3.3.4. Четврти разред
 - 3.3.4.1. Мјесец и његова бака
- 3.3.5. Пети разред
 - 3.3.5.1. Поход на Мјесец
- 3.3.6. Шести разред
 - 3.3.6.1. Чудесна справа
 - 3.3.6.2. Орлови рано лете
- 3.3.7. Осми разред
 - 3.3.7.1. Доживљаји Николетине Бурсаћа
- 4. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА
 - 4.1. Предмет и проблем истраживања
 - 4.2. Циљ истраживања
 - 4.3. Задаци истраживања
 - 4.4. Хипотезе истраживања
 - 4.5. Варијабле истраживања
 - 4.6. Методе, технике и инструменти
 - 4.7. Узорак
 - 4.8. Организација и ток истраживања
 - 4.9. Резултати
 - 4.9.1. Опис узорка
 - 4.9.2. Читалачка интересовања ученика
 - 4.9.3. Деловање породичне средине на квалитету рецепције
 - 4.9.4. Деловање школске средине на квалитету рецепције
 - 4.9.5. Спремност за читање књига
 - 4.9.6. Рецепција Ћопићевог књижевног текста
 - 4.9.6.1. Први разред
 - 4.9.6.2. Други разред
 - 4.9.6.3. Трећи разред
 - 4.9.6.4. Четврти разред
 - 4.9.6.5. Пети разред
 - 4.9.6.6. Шести разред
 - 4.9.6.7. Осми разред
 - 4.10. Ћопићеве књиге у библиотечким фондovima
- 5. ЗАКЉУЧАК
- 6. ПРИЛОЗИ
- 7. ЛИТЕРАТУРА

Докторска дисертација *Рецепција књижевног дела Бранка Ћопића у настави* има 483 странице (фонт Times New Roman, величина 12 pt, проред 1,5). Садржи **Кључну документацијску информацију** (стр. 2–7), у оквиру које је наведен и **Сажетак** на српском (стр. 3–4) и енглеском језику (стр. 6–7). Текст докторске дисертације састоји се од **Увода** и 7 поглавља (**Теоријски део, Портрет писца, Ћопићев књижевни текстови у основној школи, Методологија истраживања, Закључак, Прилози и Литература**). У склопу главног текста дисертације налазе се 353 референце, 70 табела и 6 графикона, 12 слика и 18 прилога.

Увод: Полази се од сазнања да се правилан однос према властитом језику и култури изграђује у раном детињству и да започиње прво мајчиним (очевим) певањем успаванки, веселих песмица и читањем кратких прича (најчешће бајки), што подстицајно делује на развој маште и осећања детета те изазива задовољство. Што је задовољство веће то ће се пре јавити жеља да се дато искуство понови. Свакодневним читањем прича или песмица подстиче се развој дечјег говора и на тај начин проширују сазнања и богати речник. Поласком у школу дете се оспособљава у читању и писању, што омогућава и развијање његових читалачких компетенција, односно пасивни слушалац се претвара у ствараоца који је способан да се уживи у књижевни текст који треба, како је то истицао и Бранко Ћопић, да „оплемењује, надахњује, живот учини лепшим и садржајнијим”. Међутим, информатичка ера у којој живимо имплицира неке нове садржаје, што утиче на појаву „кризе читања”, па је занимљиво истражити у којој мери ученици

основношколског узраста показују интерес и жељу да прочитају књижевна дела не само оних писаца који пишу о њима блиским темама већ и оних писаца чија су дела у прошлом веку радо читана. Међу њима је свакако и Бранко Ћопић, писац чије је плодносно књижевно стваралаштво трајало више од педесет година (стр. 11–13).

1. Теоријски део: У овом делу, поред представљања значајнијих досадашњих истраживања о књижевном стваралаштву Бранка Ћопића, говори се о књижевном делу као уметничкој творевини појединца или колектива (насталог у одређеном тренутку с намером пружања сазнајних, духовних, етичких, естетских, културних и других вредности), пропитује се и колико садржина, лепота и богатство новог ваздижу поједина књижевна дела из оквира одређене културне, односно, језичке заједнице, јер у себи носе код универзалног. Даје се сажет преглед различитих ставова и теорија при тумачењу и вредновању књижевних дела (књижевних критичара и теоретичара, филозофа, естетичара, социолога, педагога, психолога и др). Наглашава се да уметност речи, усмена и писмена, има велики значај и за децу, али да детету треба искрено и зналачки прићи јер то није читалац оптерећен промишљањем и оцењивањем песме или приче, већ хедонист који се занесено препушта чаролији, имагинацији па стога писци који желе да успоставе добру комуникацију са младим читаоцима не могу бити неискрени, укалупљени или имитатори. Бранко Ћопић је имао ту моћ да „зачара” ведром и духовитом причом, те да сећања из детињства и младости преточи у уметнички текст који може да одушеви читаоца, заокupi његове мисли и разигра машту, изоштри чулну осетљивост, обогати језик и потакне на стваралачке пориве. У овом делу дат је и сажет преглед развоја српске књижевности за децу и младе као и осврт на теорију рецепције у науци и настави (ученик као читалац, доживљај и изучавање књижевног текста). Теорија рецепције поставља читаоца у центар пажње као активног чиниоца проширивања и продубљења значења и порука неког књижевног текста. Овакав однос читаоца (детета, ученика) према књижевном тексту у ком у комуникацији са фиктивним светом књижевног текста он самостално долази до сазнања и логички закључује – омогућава формирање ставова, развијање осећања и емпатије, развијање маште, стваралаштва и свести о важности очувања културних вредности, духовног блага. Право књижевно дело није ни затворена целина, нити је беживотно: оно је у непрестаном кретању и дијалогу са читаоцем, којем несегично нуди одговоре на битна егзистенцијална питања, али и прихвата нова откривања, осветљавања и тумачења. На основу научне интерпретације књижевноуметничког текста развила се методичка интерпретација у настави, која се заснива на унутрашњем проучавању према одговарајућим методолошким приступима. Који ће се приступи користити, да ли ће се користити само један или ће се усложњавати, зависи од природе самог текста, односно од тога да ли је текст у функцији описмењавања, стицања знања о језичким појавама или стилским одликама, предложак језичког изражавања и сл. Књижевна интерпретација у школи заснива се на складном садејству књижевнотеоријских, обавештајних и логичких метода у оквиру интерактивне, истраживачко-проблемске и креативне наставе. У настави књижевности доминантан циљ је доживљај уметничког текста, односно његова рецепција, при чему је вештина читања веома значајна јер читање нема вредности ако се на књигу/текст баци само летимичан поглед, ако читалац не успе да запази битно. Без запажања нема разумевања, а тиме ни активног учествовања, тј. идентификације читаоца са јунацима дела, а управо то искуство пали искре, изазива радозналост и жељу да се загребе испод површине и сазна нешто ново. Низ радова и истраживања сведочи да ученици радо читају књижевне текстове који су им искуствено блиски, у којима могу да саучествују, који су занимљиви и одговарају њиховим перцептивним способностима. У овом поглављу је дат и осврт на неколико истраживања која се баве питањима читања и рецепције књижевног текста, а која су указала на проблеме који се јављају код читалаца основношколског узраста (стр. 14–49).

2. Портрет писца: У другом поглављу наведени су најважнији биографски подаци о Бранку Ћопићу, као и општи поглед на пишчево стваралаштво, тј. књижевнокритичку и естетску анализу његовог дела. Обиман пишчев опус може се жанровски свести на неколико врста: приповетке (најбројније), лирске песме, романи и комедије. Почетничке поетске изразе, које је објављивао у омладинским часописима и хумористичким листовима, красио је ведар, хумористички и шеретски тон. Та нит је присутна и у песмама с ратном тематиком. Ружна и сурова стварност условила је да кроз његове песме лелујају сетна и тужна расположења, али песник ни ту не дозвољава предају и духовно потонуће јер егзистенцијалну несигурност ублажава провлачећи идеју о бољој будућности и слободи сматрајући да је човека потребно само мало подстаћи да

учини онај најтежи, први korak. Уопштено, у овим песмама се пева о љубави народа према слободи, о поштовању и захвалности које се исказују палим борцима, о слободарским идејама и значају револуције. Наглашени су мотиви свесног жртвовања, страдања и смрти у име светле будућности, уз честу хиперболизацију партизанских бораца, нарочито ако се пева о погибији омиљених команданата и оних бораца који могу послужити као морални узор. Поједине песме остварују интертекстуалне реалије са народном поезијом, нарочито са баладама и тужбалицама. Песник својим изузетним стваралачким потенцијалом не само да плени пажњу читаоца него и разбуктава емоције јер читајући поједине стихове Ћопићеве ратне лирике, реципијент не може остати равнодушан. Неоспорна је чињеница да се и Ћопић, током рата и неколико послератних година, нашао у кругу писаца пригодног тренутка, али је умео да се окрене и другим мотивима. Након окончања рата и првих послератних година изградње, и тон Ћопићевих песама постепено престаје да буде политичан, подређен „петогодишњим плановима” и другим друштвеним и режимским захтевима. Песник се окреће природи и детињству, а његова „наивна” песма својом једноставношћу, осећајношћу, али и магијом речи вешто води дете у игру, изазива чуђење, занос откривања новог те потиче на стваралаштво. Његове песме за децу, лирске, нонсенсне или проткане хумором – одишу ритмичношћу и мелодичношћу, а свака носи неку причу, било топлу и ведру било тужну и елегичну, и тежи да бар мало раскрили и осветли неку тајну света и усуда човекова. Знао је песник да сваки човек, без обзира на то у ком веку живео и које знање поседовао, ипак понекад устукне пред неким, њему необјашњивим, догађајем, чију појавност објашњава деловањем моћних и невидљивих сила и судбине. Ту наивност и чуђење он није желео да затоми, ни у себи, нити у другима, што је одлика добрих песника. Говорећи о специфичности Ћопићевог стваралаштва, можемо рећи да се она огледа у повезаности или, боље речено, у тематској и мотивској испреплетености поезије и прозе (нпр. роман *Доживљаји мачка Тоше* и песничка збирка *Деда Тришин млин*) као и у интертекстуалним везама са народним стваралаштвом, односно поетским представама у духу народних песама и прича.

Хумор је прва асоцијација на помен прозног стваралаштва Бранка Ћопића, како код читалаца тако и код већине књижевних критичара. Сам писац је често истицао своје опредељење за хумористичку књижевност образлажући свој став жељом да приповедање ослободи туробних и тешких тема, да приступи човеку оптимистичном и насмејаном презентацијом те да на тај начин у „његов живот унесе трачак ведрине”. Хуморно се у Ћопићевом делу (у готово свим жанровима) може пратити у распону од анегдотског, иронијског, па до сатиричног и трагикомичног, чак и у ситуацијама страха, неспокојства и траума које доноси рат (у којем као ратни извештач у свом завичају учествује већ од устаничких дана). Носећи у себи искру крајишког хумора и упијајући са мудросног народног врела животне истине о љубави, лепоти, човештву, али и мржњи, кукавичлуку, похлепи и људској глупости, Бранкова деџа душа је расла и ваздигла се надвисивши Хашане, Грмеч и целу Крајину. Сагледао је Ћопић меланхоличну лепоту природе свог брдовитог завичаја, сиромаштво свог села сакривеног и живот сељака, тих „витезова тужног лика”, наизглед умртвљених и помиренних са једноличношћу живота, али ипак спремних да се макар у мислима отисну из тог зачараног круга мука, брига и осамљености (јер, што је више притискан свакојаким овоземаљским округностима то је већма вапио за рајским вртовима, лепотом и савршенством) и кренуо да прича, желећи да слике завичаја оставе траг у времену. И успео је да створи свет саткан од слика незаборављеног непрежаљеног завичаја, мноштва ликова од којих је сваки вукао по два кофера: један снова, а други судбине. Лирско портретисање ликова, стварање „златне бајке о људима”, уједно истиче и пишчеву особину, став те његову искрену бригу и емпатију према малом човеку, којем чак опрашта какав несмотрен поступак или ублажава и оправдава неку „тежу” карактерну црту. Ублажавање и оправдавање поступака ликова представља још једну Ћопићеву специфичност у профилисању ликова који су добродушни, друштвени, праведни, искрени и хумани, а у већини случајева ликови не пролазе кроз невероватне и неочекиване преображаје, већ задржавају своје почетне карактерне позиције. Како је идејом хуманизма проткано целокупно Ћопићево стваралаштво, не чуди што се у његовим делима осећа непрекидно пулсирање живота, она праисконска веза човека са природом, односно нераскидива повезаност живе природе, што је нарочито видљиво у текстовима намењеним деци школског узраста (велик број ликова животиња чија је појавност углавном уочљива већ из самог наслова). У Ћопићевим текстовима лик животиње често добија функцију пријатеља, избављивача или сапутника, коме се може пожалити, с ким се може поделити мука и јад или побећи од усамљености.

Поред наведеног Ћопићевог стваралаштва, важно је напоменути да је писац стварао и драмске текстове, почевши од турбулентног ратног времена, када је писао за омладинске позоришне дружине углавном једноставне једночинке које су читане на приредбама за омладину и имале функцију да забаве. И док је у причама и песмама сачувао ону непосредност и веродостојност те приказао јунаштво обичног малог човека, мирног сељака, дозвољавајући му да се уздигне до легендарног јунака, у својим првим покушајима драмског стваралаштва, како многи сматрају, испољио је слабости.

Ћопићева дела су објављена на многим језицима и у милионском тиражу. Међутим, тај миљеник читалачке публике је искусио и реваншизам партијског врха, који не трпи критику, па чак ни ону блажег облика каква је била у *Јеретичкој причи* (1950), што је довело до оцрњивања дотад најомиљенијег писца путем свих медија, када се његови иронично-сатирички текстови проглашавају за шунд, односно лошу литературу. Ипак, он наставља да пише и објављује романе, комедије, приповетке и поезију. Наравно, критизери и даље оспоравају његову „књижевност за одрасле”, и све чешће истичу квалитет његових текстова намењених деци. Вероватно је и сам Ћопић излаз из овог врзиног кола видео у окретању детињству, што је и потврдио у једном интервјуу рекавши да се „од нељудског свијета човјек спасава враћањем у дјетињство, измишљајући нови свијет пун-пунцат кола стрмоглавих, пустих и драгих лагарија, свијет бољи и људскији од онога који нас окружује” (стр. 55–157).

3. Ћопићев књижевни текстови у основној школи: Стваралаштво Бранка Ћопића је, почевши од педесетих година XX века, заузимало значајно место у скоро свим основношколским наставним плановима и програмима бивше државе. Захваљујући великој популарности међу млађом читалачком публиком, дела овог писца су нашла своје место у школи недуго по свом објављивању. Углавном се радило о темама рата и послератне изградње које су величале херојску борбу, отпор и прегор народа, али ти текстови ипак нису били идеолошки засновани јер је Ћопић у њима занесено плео своју „златну бајку о људима”. Он не намеће комунистичке идеје, већ пева/пише о људској доброту и страдању, о слободарском духу Крајишника и везаности за „рођену земљу”, за завичај, тај подгрмечки простор у ком су обитавали и кроз који су кретали његови драги ликови: дјед Раде, самарџија Петрак, Јованче, Стриц, Лазар Мачак, Луња, пољар Лијан, Николетина Бурсаћ, Јовандека Бабић, Станко Веселица, Пепо Бандић, али и пас Жућа, мачак Тоша, чича Триша и многи други. Једноставност и присност приповедања, лирска осећајност и благи хумор који просто зрачи – исткали су оне препознатљиве, трајне и чврсте нити искренности и поверења, нити које повезују и које се дубоко урезају у мисли и осећања читалаца и широм отварају врата популарности међу читалачком публиком.

Књижевна дела Бранка Ћопића бележе континуирано присуство у школским програмима, при чему су, током година, поједини текстови доживљавали промене (повећавања и сужавања одломака у читанкама), премештани у програме других разреда, одстрањивани из програма, док су, с друге стране, увођени и нови наслови (нпр. *Чудноват свјетски путник*, *Изокренута прича* и сл.). У дискурсу интердисциплинарне примене савремених методичких и методолошких приступа разматране су могућности тумачења и наставне интерпретације књижевног стваралаштва Бранка Ћопића (по садашњем наставном плану и програму, али и у оквиру новог курикулума) у основношколској настави српског језика. Истраживачки и проблемски приступ тексту подразумева трагање за оним литерарним вредностима на које се у тумачењу текста усмерава пажња ученика. Свакако да потпуна и квалитетна интерпретација подразумева проучавање уметничког дела у целини, појединачних целина и битних чињеница, појединости. Активности се усмеравају према: естетском доживљају, структурним елементима (поетске слике, тема, мотиви, фабула, ликови и сл.), формама приповедања, језичко-стилским особеностима и др. Наведено имплицира да учитељ мора бити виспреп организатор, способан да повеже и обједини све значајне појединости у тексту, како би доживљај уметничког дела био потпун. Садржаји и поруке књижевног дела – било да га посматрамо као средство које омогућава трансформацију (познатог у мање познато) и упловљавања (у беспросторно, измаштано), било као расадник идеја, узора и вечитих моралних дилема – утичу на реакције и акције, а од интензивности читалачког доживљаја зависи јачина тих активирања и стваралачког изражавања. Следствено томе, веома је важно не прибегавати импровизацији, брзоплетости и површности. У овом поглављу су дати предлози методичких приступа у интерпретацији свих књижевних текстова Бранка Ћопића, према важећем Наставном плану и програму српског језика, у основношколској настави у Републици Хрватској по моделу А (стр. 165–358).

4. Методологија истраживања: У овом поглављу се описује истраживачка парадигма (предмет и проблем истраживања, циљ и задаци истраживања, хипотезе истраживања, варијабле истраживања, узорак, методе, технике и инструменти истраживања, организација и ток истраживања, начини анализе и тумачења података), анализирају се наставни планови и програми за основну школу припадника српске заједнице у Републици Хрватској (пореде се са плановима и програмима српског језика у Републици Србији), истражују библиотечки фондови (предвиђена лектирна дела) и сл. Како је у првом плану наставно проучавање Ћопићевог прозног и поетског стваралаштва и проблеми рецепције овог корпуса код ученика различитих старосних група у основној школи, долази се до сазнања (извршено тестирање и анкетање ученика, али и анкетање родитеља и учитеља ученика основне школе, питањима затвореног и отвореног типа) како данашњи ученици примају Ћопићево дело и у којој мери познају и уважавају његов шири и ужи књижевни и културни контекст (стр. 383–423).

5. Закључак: У овом поглављу су, на основу сумираних резултата истраживања, дати општи закључци и педагошке импликације. Анализа података до којих се дошло истраживањем упућује на закључак да је Ћопић један од оних писаца способних да својим причањем, наизглед једноставним, саопште универзалне поруке, пробуде наду, радост и ведрину у садашњем, модерном времену, једнаким интензитетом како су то чинили и у прошлом веку. Уочено је да су неки Ћопићеви текстови, с обзиром на своје дугогодишње присуство у многим основношколским наставним плановима и програмима, већ стекли канонска обележја, док је, на супрот томе, понегде Ћопић запостављен, како је то нпр. у средњошколској настави (углавном се обрађује збирка приповедака *Бајта сљезове боје*). Ипак, како истраживање показује, већина ученика воли да чита књижевна дела овог писца (при томе девојчице више од дечака) јер обилују духовитим описима природе и ликова, смешним догодовштинама ликова и узбудљивом радњом. Ученицима је близак једноставан и разумљив Ћопићев језик. Међутим, и поред свега наведеног, знатан је проценат ученика (30%) који се потпуно или делимично слажу са тврдњом да је читање књига губитак времена и да радије погледају филм (ученици виших разреда, тј. седмог и осмог). Дакле, у наставном раду би ваљало искористити овај податак те у методичком приступу мотивисати ученике филмом (може се поћи од вантекстовних елемената, приказати инсерт у ком писац говори о свом детињству и животу и сл.), а потом инсистирати на истраживачким и стваралачким задацима чији квалитативни резултати зависе од комуникације на релацији књижевни текст – ученик. Таквим приступом не укида се она спона са књижевним и литерарним, већ се омогућава препознавање оних естетских и моралних вредности уметничког текста које ће послужити као узор за изграђивање властитих ставова. Надаље, Ћопићева дела су погодна за остваривање како унутарпредметне корелације (језик/граматика, усмено и писмено изражавање) тако и за повезивање различитих грана уметности (ликовне, музичке, сценске), што повољно делује на развој стваралачких потенцијала и откривања „места неодређености“. Поједини Ћопићеви текстови омогућују и међупредметну корелацију, односно повезивање наставе српског језика и књижевности са нпр. наставом историје (*Орлови рано лете*, *Доживљаји Николетине Бурсаћа*), математике (*Жућа и рачунџија*), географије (*Чудноват светски путник*), верском наставом и др. Наравно, ова корелација никако не сме да обезвреди уметничку вредности књижевног текста, већ треба да омогући боље разумевање поступака ликова у одређеном времену и простору те њихових међусобних односа и односа са природом и према њој, што доприноси потпунијем упознавању традиције и културе.

Резултати проведеног истраживања показали су да постоји значајна разлика према жанру и то код ученика од трећег до осмог разреда. Наиме, док ученици првог и другог разреда највише интереса показују за читање Ћопићевих прича, ученици трећег и седмог предност дају читању песама, а ученици четвртог подједнако воле да читају и песме и приче – дотле ученици петог, шестог и осмог разреда показују већи интерес према читању Ћопићевих романа.

Рецепција књижевног текста је испитана тестом и на основу добијених резултата је утврђено да је у свим разредима повезаност рецепције књижевног текста и успеха ученика из српског језика значајна (осим у другом) и јака (у петом је умерена). Остварени резултати су задовољавајући.

Дакле, истраживањем је потврђена општа хипотеза да су књижевни текстови Бранка Ћопића и даље подстицајни и занимљиви савременом читаоцу и да Ћопићева „башта сљезове боје“ и даље опојно мирише. Потврђене су и посебне хипотезе да се у делима овог аутора дају модели успешног решавања животних проблема и недоумица у духу хуманизма, колективизма и оптимизма те да се ученици емотивно вежу за поједине Ћопићеве јунаке који им постају узори

(стр. 426–430).

6. Прилози: упитници за испитивање ставова ученика, родитеља и наставника; тестови за проверу рецепције књижевних текстова; скенирани радови ученика осмих разреда; скенирана сликовница *Мјесец и његова бака*, рад ученице четвртог разреда (стр. 431–463).

7. Литература: укупно 303 наведене јединице (стр. 464–483).

ПРИМАРНА ЛИТЕРАТУРА

А) Књижевна дела Бранка Ћопића

- Ћопић, Б. (2000). *Јежева кућа*. Београд: Креативни центар.
- Ћопић Б. (1983а). *Бојовници и бјегунци*. Сабрана дела Бранка Ћопића. Књига прва. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша.
- Ћопић Б. (1983б). *Љубав и смрт*. Сабрана дела Бранка Ћопића. Књига друга. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша.
- Ћопић Б. (1983в). *Стари невјерник*. Сабрана дела Бранка Ћопића. Књига трећа. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша.
- Ћопић Б. (1983г). *Пролом*. Сабрана дела Бранка Ћопића. Књига четврта. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша.
- Ћопић Б. (1983д). *Доживљаји Николетине Бурсаћа. Не тугуј бронзана стражо*. Сабрана дела Бранка Ћопића. Књига пета. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша.
- Ћопић Б. (1983ђ). *Глуви барут*. Сабрана дела Бранка Ћопића. Књига шеста. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша.
- Ћопић, Б. (1983е). *Осма офанзива*. Сабрана дела Бранка Ћопића. Књига осма. Београд–Сарајево: Просвета–Свјетлост–Веселин Маслеша.
- Ћопић Б. (1983ж). *Пјесме. Пјесме пионирке*. Сабрана дела Бранка Ћопића. Књига девета. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша.
- Ћопић Б. (1983з). *Делије на Бихаћу*. Сабрана дела Бранка Ћопића. Књига петнаеста. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша.
- Ћопић, Б. (1979). *Ježeva kućica*. Zagreb: Naša djeca.
- Ћопић Б. (1977). *Скити јуре зеца*. Београд: Просвета.
- Ћопић, Б. (1975а). *Одумирање међеда*. Сабрана дела Бранка Ћопића. Књига седма. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша.
- Ћопић, Б. (1975б). *Осма офанзива*. Сабрана дела Бранка Ћопића. Књига осма, Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша.
- Ћопић, Б. (1975в). *Приче испод змајевих крила*. Сабрана дела Бранка Ћопића. Књига десета. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша.
- Ћопић, Б. (1975г). *Босонога дјетињство*. Сабрана дела Бранка Ћопића. Књига једанаеста. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша.
- Ћопић, Б. (1975д). *Пионирска трилогија*. Сабрана дела Бранка Ћопића. Књига дванаеста. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша.
- Ћопић, Б. (1975ђ). *Баишта сљезове боје. Глава у кланцу, ноге на вранцу*. Сабрана дела Бранка Ћопића. Књига тринаеста. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша.
- Ћопић Б. (1974). *Месечев гост*. Београд: БИГЗ – Просвета.
- Ћопић В. (1964а). *Ne tuguј bronzana stražo. Vuk Bubalo*. Sabrana dela Branka Ćopića. Knjiga peta. Beograd – Sarajevo: Prosveta – Svjetlost – Veselin Masleša.
- Ћопић В. (1964б). *Doživljaji Nikoletine Bursaća. Nesmireni ratnik*. Sabrana dela Branka Ćopića. Knjiga sedma. Beograd – Sarajevo: Prosveta – Svjetlost – Veselin Masleša.

Б) Читанке

- Маринковић, С. – Стојановић, М. – Шевић, С. (2009а). *Читанка за први разред основне школе*. Загреб: Просвјета.
- Маринковић, С. – Стојановић, М. – Шевић, С. (2009б). *Читанка за други разред основне школе*. Загреб: Просвјета.
- Маринковић, С. – Стојановић, М. – Шевић, С. (2009в). *Читанка за трећи разред основне школе*. Загреб: Просвјета.
- Маринковић, С. – Стојановић, М. – Шевић, С. (2009г). *Читанка за четврти разред основне школе*. Загреб: Просвјета.
- Маринковић, С. – Стојановић, М. – Шевић, С. (2010а). *Читанка 5, Српски језик и језичка култура*. Загреб: Просвјета.
- Маринковић, С. – Стојановић, М. – Шевић, С. (2010б). *Читанка 6, Српски језик и језичка култура*. Загреб: Просвјета.
- Маринковић, С. – Стојановић, М. – Шевић, С. (2011а). *Читанка 7, Српски језик и језичка култура*. Загреб: Просвјета.
- Маринковић, С. – Стојановић, М. – Шевић, С. (2011б). *Читанка 8, Српски језик и језичка култура*. Загреб: Просвјета.
- Николић, Љ. – Милић, Б. (2006). *Читанка са књижевнотеоријским појмовима за IV разред средње школе*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

В) Закони и прописи; Наставни планови и програми

- Naša osnovna škola, Odgojno-obrazovna struktura. (1972). Zagreb: Zavod za unapređivanje osnovnog obrazovanja SR Hrvatske.
- Plan i program odgoja i osnovnog obrazovanja – Jezično-umjetničko područje, I–IV razred osnovne škole (1984). Vjesnik Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske, br. 3, Zagreb: NIRO Školske novine.
- Plan i program odgoja i osnovnog obrazovanja – Jezično-umjetničko područje, V–VIII razred osnovne škole (1984). Vjesnik Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske, br. 7, Zagreb: NIRO Školske novine.
- Plan i program odgoja i osnovnog obrazovanja – Radno-tehničko područje, Općenarodna obrana i društvena samozaštita, Zajednica učenika, I–VIII razred osnovne škole (1984). Vjesnik Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske, br. 5, Zagreb: NIRO Školske novine.
- Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina (2002). Narodne novine, 155/2002. Преузето са: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2002_12_155_2532.html [15. август 2018]
- Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi. (2008). Narodne novine, 87/08. Преузето са: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_07_87_2789.html [5. август 2018]
- Наставни програм српског језика за припаднике српске националне мањине у Републици Хрватској. (2010). Narodne novine, 29/2010, 121–150. Преузето са: <https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/dodatni/407805.pdf> [5. август 2018]
- Правилник о наставном плану и програму за први и други разред основног образовања и васпитања. (2004). Службени гласник РС – Просветни гласник, 10, стр. 1–10.
- Правилник о наставном плану за први, други, трећи и четврти разред основног образовања и васпитања и наставни програм за трећи разред основног образовања и васпитања (2005). Службени гласник РС – Просветни гласник, 1, стр. 1–9.
- Правилник о наставном програму за четврти разред основног образовања и васпитања (2006). Службени гласник РС – Просветни гласник, 3, стр. 3–9.

- Правилник о наставном плану за други циклус основног образовања и васпитања и наставни програм за пети разред основног образовања и васпитања (2007). Службени гласник РС – Просветни гласник, 6, стр. 3–11.
- Правилник о наставном програму за шести разред основног образовања и васпитања (2008). Службени гласник РС – Просветни гласник, 5, стр. 1–9.
- Правилник о наставном програму за седми разред основног образовања и васпитања (2009). Службени гласник РС – Просветни гласник, 6, стр. 1–6.
- Правилник о наставном програму за осми разред основног образовања и васпитања (2010). Службени гласник РС – Просветни гласник, 2, стр. 13–21.

СЕКУНДАРНА ЛИТЕРАТУРА

А) Методичка литература

- Бајић, Љ. (2007а). Рецепција и деловање књижевног текста на ученика. *Норма*, 1/2007, 147–156.
- Бајић, Љ. (2007б). Улога жанра у настави књижевности. *Књижевност и језик*, LIV/1–2, 105–118.
- Божин, А. А. – Милатовић, В. (2009). Разумевање атипичног књижевног текста и школско постигнуће. *Зборник Института за педагошка истраживања*, 49/1. DOI: 10.2298/ZIP10901165B
- Брковић, А. (2011). *Развојна психологија*. Чачак: Регионални центар за професионални развој запослених у образовању.
- Vasiljević, V. (1973). Branko Ćopić: U svetu medveda i leptirova. У: Diklić, Z. (уред.) (1973). *Metodički pristup književnoumjetničkom tekstu: pripovijetka, priručnik za nastavnike srpskohrvatskog – hrvatskosrpskog jezika u osnovnoj školi*. Sarajevo: Veselin Masleša. 7–31.
- Вилотијевић, М. – Вилотијевић, Н. (2016). *Модели развијајуће наставе 1*. Београд: Учитељски факултет.
- Вучковић, М. (1999). *Настава српског језика и књижевности у петом разреду основне школе*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Голијанин-Елез, С. (2007). Методолошки оквир и биће песништва – естетске и образовне вредности лирске поезије у савременој настави. *Норма*, 2–3/2007, 125–141.
- Diklić, Z. (1978). *Književni lik u nastavi*. Zagreb: Školska knjiga.
- Димитријевић, Р. (1972). *Проблеми наставе књижевности и матерњег језика I*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Dimitrijević, R. (1977). *Problemi nastave književnosti i maternjeg jezika II*. Beograd: Izdavačko informativni centar studenata.
- Ђукић, М. (1994). Дидактички чиниоци индивидуализације у проблемској настави. У: Бекић, Т. (уред.) (1995). *Годишњак Филозофског факултета*. Књига 23. Нови Сад: Филозофски факултет. 369–375.
- Ђукић, М. (1997). Kreativnost u nastavi kao didaktički problem. У: Бекић, Т. (уред.) (1997). *Годишњак Филозофског факултета*. Књига 25. Нови Сад: Филозофски факултет у Новом Саду. 255–264.
- Илић, П. (2006). *Српски језик и књижевност у наставној теорији и пракси: методика наставе*. Нови Сад: Змај.
- Илић, П. (2007). Школска лектира и проблем њеног читања. У: Петровачки, Љ. (уред.) (2007). *Унапређивање наставе српског језика и књижевности*. Нови Сад: Филозофски факултет. 9–20.

- Kamenov, E. (1986a). *Igramo se, otkrivamo, stvaramo*. Novi Sad: Dnevnik.
- Ковачевић-Гавриловић, В. – Стевовић Н. (2007). Књига као средство за подстицање језичког развоја деце млађег школског узраста. *Зборник Института за педагошка истраживања*. 39/1. DOI: 10.2298/ZIP10701134K
- Lagumdžija, N. (2000). *Basna u osnovnoškolskoj nastavi književnosti*. Zagreb: Hena com.
- Мамузић, И. (1956). *Нови прилози настави матерњег језика у средњој школи*. Београд: Педагошко друштво НРС.
- Маринковић, С. (2000). *Методика креативне наставе српског језика и књижевности*. Београд: Креативни центар.
- Маљковић, М. (2008). Евалуација примене стваралачких модела обраде басне у настави језика и књижевности на микронивоу. *Норма*, 3/2008, 93–104.
- Milarić, V. (1969). *Dečje jezičko stvaralaštvo*. Novi Sad: Kulturni centar.
- Милатовић, В. (1986). *Настава почетног читања и писања*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Мркаљ, З. (2008). *Наставно проучавање народних приповедака и предања*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- Николић, М. (2006). *Методика наставе српског језика и књижевности*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Петровачки, Љ. (уред.) (2007). *Унапређивање наставе српског језика и књижевности*. Нови Сад: Филозофски факултет.
- Пешикан-Љуштановић, Љ. (2007). Усмена и ауторска бајка у настави. У: Петровачки, Љ. (уред.) (2007). *Унапређивање наставе српског језика и књижевности*. Нови Сад: Филозофски факултет. 36–58.
- Пурић, С. Д. (2012). Учитель и читалачка интересовања ученика млађег школског узраста. У: Јовановић, В. – Росић, Т. (уред.) (2012). *Књижевност за децу и омладину – наука и настава*. Јагодина: Факултет педагошких наука. 213–227.
- Пурић, С. Д. (2015). Евалуација наставе у функцији доживљавања књижевног дела. У: Маринковић, С. (уред.) (2015). *Настава и учење: евалуација васпитно-образовног рада*. Ужице: Учительски факултет. 257–272.
- Rosandić D. (1986). *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*. Zagreb: Školska knjiga.
- Смиљковић, С. (2007). *Креативност учитеља и ученика у тумачењу школске лектуре*. *Норма*, 2–3/2007, 9–16.
- Спречо, М. – Обреновић, А. (2016). Рецепција дела Бранка Ћопића код ученика у нижим разредима основне школе. *Бијељински методички часопис*. 3. Преузето 18. децембра 2017, са: <http://www.bijeljinamc.com>
- Težak, S. (2002). *Metodika nastave filma*. Zagreb: Školska knjiga.
- Тодоров, Н. (2006а). *Методолошко-методички приступи у школској интерпретацији бајке*. Сомбор: Педагошки факултет.
- Тодоров, Н. (2006б). *Ученици и бајке*. Сомбор: Педагошки факултет.
- Тодоров, Н. (2008). Значај породице за квалитет читања код деце млађег школског узраста. *Норма*, 1–2/2008, 105–116.
- Тодоров, Н. (2009). Улога и место басне у школској интерпретацији. *Норма*, 2–3/2007, 81–91.
- Ћудина-Обрадовић, М. (2014). *Psihologija čitanja od motivacije do razumijevanja*. Zagreb: Učiteljski fakultet.
- Šabić, G. (1983). *Lirska poezija u razrednoj nastavi*. Zagreb: Školska knjiga.
- Шевић, С. (2009). Образовање српске националне мањине у млађим разредима основне школе у Републици Хрватској. *Норма*, 3, 281–291.
- Шевић, С. (2011). Утицај школске и друштвене средине на развој матерњег језика. Сомбор, *Норма*, 2, 131–157.
- Шевић, С. (2012). Унутарпредметна и међупредметна интеграција уз примену рачунара у 4.

разреду ОШ. У: Петровић, Н. (уред.) (2012). *Повезивање наставних предмета и модели интегрисане наставе у основној школи*. Сомбор: Педагошки факултет Сомбор. 195–203.

Б) Књижевно-теоријска и књижевно-историјска литература

- Adamović, D. (1974–1975). *Moji vitezovi tužnog lika (Iz razgovora sa Brankom Ćopićem)*. У: Idrizović, M. (1981). *Kritičari o Branku Ćopiću*. Sarajevo: Svjetlost. 237–242.
- Алигијери, Д. (1998). *Пакао*. Преузето 2. августа 2018, са: https://www.slideshare.net/psiho_smizla/dante-aligijeri-pakao-pdf
- Андрић, И. (1977а). *Знакови поред пута*. Сабрана дела иве Андрића. Књига четрнаеста, Београд: Просвета.
- Андрић, И. (1977б). *Ex Ponto. Немири. Лирика*. Сабрана дела Иве Андрића. Књига једанаеста, Друго издање. Београд: Просвета.
- Антић, М. (1962). *Кад се опраштамо са детињством*. У: Љуштановић, Ј. (уред.) (2009). *Принцеза лута замком: теоријска мисао о књижевности за децу из окриља Змајевих дечјих игара*. Нови Сад: Змајеве дечје игре. 23–26.
- Aristotel (2008). *O pesničkoj umetnosti*. (preveo s grčkog i sastavio registar imena Miloš N. Đurić). Beograd: Dereta.
- Аријес, Ф. (1989). *Векови детињства*. Београд: Завод за уџбенике.
- Афрић, В. (1975). *Драмско стваралаштво у народноослободилачкој борби*. У: Станисављевић, В. (уред.) (1975). *Књижевност о НОБ-у и револуцији*. Београд: Друштво за српскохрватски језик и књижевност СР Србије. 34–50.
- Бановић, Г. (11. јан. 1940). *Савест и сањарије Босне*. *Политика*, стр. 12.
- Bahtin, M. (1967). *Problemi poetike Dostojevskog*. Beograd: Nolit.
- Bachelard, G. (2000). *Poetika prostora*. Zagreb: Ceres.
- Bergson, A. (1993). *Smeh – Esej o značenju komičnog*. Beograd: Lapis.
- Библија или Свето писмо Старог и Новог завета* (2005). Стари завет по преводу Ђуре Даничића, Нови завет по преводу Вука Караџића и Св. арх. Синода и Св. владике Николаја. Шабац – Ваљево – Београд: Глас цркве.
- Bovoar, S. (1983). *Drugi pol 1–2*. Beograd: BIGZ.
- Богдановић, М. (1952). *Бранко Ћопић (Пролом)*. У: Ћопић, Б. (1983з). *Делије на Бихаћу*. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша. 242–263.
- Бојанин, С. (2011). *Тајна школе*. Београд: Одбор за верску наставу Архиепископије београдско-карловачке.
- Bošković, A. (2008). *Pesnički humor u delu Vaska Pope*. Beograd: Institut za književnost i umetnost.
- Brković, D., A. (2000). *Razvojna psihologija*. Užice: Učiteljski fakultet.
- Bužinjska, A. – Markovski, P. M. (2009). *Književne teorije XX veka*. Beograd: Službeni glasnik.
- Bunjac, V. (1984). *Jeretički Branko Ćopić*. Beograd: Narodna knjiga.
- Величковић, С. (1994). *Књижевни процес*. Ниш: Филозофски факултет у Нишу.
- Vasić, S. (1977). *Govor u razredu*. Beograd: Prosveta.
- Vigotski, L. (1983). *Mišljenje i govor*. Beograd: Nolit.
- Влаховић, С. М. (1933). *Мушка ношња у Васојевићима*. Београд: *Гласник етнографског музеја*, VIII, 72–84.
- Вукић, А. (1995). *Слика света у приповеткама Бранка Ћопића*. Београд: Институт за књижевност и уметност.
- Гавела, Ђ. (26. мај 1938). *Један даровит млад приповедач*. *Политика*, стр. 14.
- Глигорић, В. (1956). *Приповедач Бранко Ћопић*. У: Ћопић, Б. (1983з). *Делије на Бихаћу*. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша. 266–276.
- Грандић, Р. (2004). *Прилози породичној педагогији*. Нови Сад: Издање аутора.

- Данојлић, М. (12. окт. 1958). Медведи и зечеви нису криви. *Борба*, стр. 9.
- Данојлић, М. (1971). Најбољи Ћопић. У: Ћопић, Б. (1983з). *Делије на Бихаћу*. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша. 353–368.
- Данојлић, М. (1976). *Наивна песма. Огледи о дечјој књижевности*. Београд: Нолит.
- Данојлић, М. (1979). *Змијин свлак*. Београд: Нолит.
- Деретић, Ј. (1996). *Историја српске књижевности*. Београд: Требник.
- Есо, У. (2005). *Šest šetnji pripovjednim šutama*. Zagreb: Algoritam.
- Ђорђевић, Љ. (1975). Путеви и судбина играка у НОБ-у. У: Станисављевић, В. (уред.) (1975). *Књижевност о НОБ-у и револуцији*. Београд: Друштво за српскохрватски језик и књижевност СР Србије. 51–57.
- Ivić, I. (1984). Predstave o detetu i detinjstvu. *Psihologija*, 3, 27–36.
- Idrizović, M. (уред.) (1981). *Kritičari o Branku Ćopiću*. Sarajevo: Svjetlost.
- Илић, Н. – Илић А. В. – Живковић, И. (2010). *Српски код: први ниво*, 2. издање, Београд: Наша Србија.
- Ингарден, Р. (1971). *О сазнавању књижевног уметничког дела*. Београд: Српска књижевна задруга.
- Jaus, H. R. (1978). *Estetika recepcije*. Beograd: Nolit.
- Jeknić, D. (1976). Problem, a ne pitanje. *Detinjstvo*, 2, 24–28.
- Јеремић, М. Д. (1974). За поновно читање Бранка Ћопића. У: Ћопић, Б. (1983з). *Делије на Бихаћу*. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша. 328–341.
- Јеротић, В. (1976). *Психоанализа и култура*. Београд: БИГЗ.
- Jung, K. G. (1984). *Psihološke rasprave*. Novi Sad: Izdavačka radna organizacija Matice srpske.
- Каменов, Е. (1986б). Развојни критеријуми вредновања дечје литературе. У: Љуштановић, Ј. (уред.) (2009). *Принцепа лута замком: теоријска мисао о књижевности за децу из окриља Змајевих дечјих игара*. Нови Сад: Змајеве дечје игре. 115–118.
- Караџић, С., В. (1836). *Српске народне пословице и друге различне као оне у обичај узете ријечи*. Преузето 7. јуна 2018, са: <http://digital.bms.rs/ebiblioteka/pageFlip/reader/index.php?type=publications&id=1086&m=2#page/246/mode/2up>
- Ковачевић, Б. (1940). *Књижевност за децу*. *Српски књижевни гласник*, Књига 61, бр. 5. Преузето 10. септембра 2017, са: http://www.digitalna.nb.rs/wb/NBS/casopisi_pretrazivi_po_datumu/Srpski_knjizevni_glasnik/P-1010-1940-003#page/395/mode/1up
- Костић, Љ. (2008). Стилске и језичке карактеристике песама за децу предшколског узраста (на примеру читанке Плави зец, чудни зец, једини на свету). 36. рад. – Унив. Крагујевац, Учитељски факултет Ужице, бр. 9, стр.135–152.
- Крамбергер, М. (2009). Позитивна онтологија детињства. У: Љуштановић, Ј. (уред.) (2009). *Принцепа лута замком: теоријска мисао о књижевности за децу из окриља Змајевих дечјих игара*. Нови Сад: Змајеве дечје игре. 31–33.
- Куленовић, С. (1975). На маргинама Ћопићевог Глувог барута. У: Ћопић, Б. (1983з). *Делије на Бихаћу*. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша. 277–293.
- Лазић, Р. (2013). У трагању за естетиком луткарске режије. У: *Пројекат Растко*. Преузето 20. 08. 2015, са: <http://www.rastko.rs/rastko/delo/14946>.
- Лалић, М. (1940). Бјегунци Бранка Ћопића. *Млада култура*, 7, 71–74.
- Lešić, Z. (2003). *Nova čitanja: Poststrukturalistička čitanka*. Sarajevo: Buybook.
- Lotman, J. M. (1976). *Struktura umetničkog teksta*. Beograd: Nolit.
- Љуштановић, Ј. (2009а). Облици песничке самосвести у српској поезији за децу у педесетим годинама ХХ века. *Норма*, 2–3/2007, 93–103.
- Љуштановић, Ј. (2013). Символика рибе у модерној српској поеми за децу. У: Детељић, М. – Делић, Л. (уред.) (2013). *Aquatica: књижевност, култура*. Београд: Балканолошки институт САНУ. 429–440.

- Majhut, B. (2005). *Pustolov, siročje i dječja družba: hrvatski dječji roman do 1945*. Zagreb: Filozofski fakultet, FF press.
- Максимовић, Д. (уред.) (1960). *Изабране приче Бранка Ћопића*. Сарајево: Свјетлост.
- Mangel, A. (2005). *Istorija čitanja*. Novi Sad: Svetovi.
- Маринковић, С. – Марковић, С. (уред.) (2013). *Српске народне јуначке песме*. Београд: Креативни центар.
- Марјановић, V. (1981). *Ћопићев свет детинства*. Вања Лука: Glas.
- Марјановић, В. (1982). *Приповједачка проза Бранка Ћопића*. Сарајево: Свјетлост.
- Марјановић, V. (1985). *Књига о Ћопићу*. Београд: Стручна књига.
- Марјановић, V. (1986). *Реč i misao Branka Ćopića*. Београд: Nova књига.
- Марјановић, V. (1990). *Branko Ćopić, razgovori i susreti*. Београд: Prosveta.
- Марјановић, В. (2009). Дечји читалац између књиге и медија. *Детињство*, 3, 20–23.
- Марјановић, В. (29. новембар 2014). Трајност књижевне речи Бранка Ћопића. *Вечерње новости* [онлајн]. Преузето 26.7.2017. са: www.novosti.rs/vesti/kultura.487.html:521949-Trajnost-knjizevne-reči-Branka-Ćopića
- Марјановић, В. (2014). Ћопић и детињство као литерарна метафора. *Детињство*, 3, 59–65.
- Марковић, Ж. С. (1961). Жеље и стварност у Ћопићевим делима за децу. У: Ћопић, Б. (1983з) *Делије на Бихаћу*. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша. 369–391.
- Marković, Ž. S. (1973). *Zapisi o književnosti za decu*. Београд: Interpres.
- Марковић, Ж. С. (1975). Проза за децу о НОБ-у и револуцији. У: Станисављевић, В. (уред.) (1975). *Књижевност о НОБ и револуцији*. Београд: Друштво за српскохрватски језик и књижевност СР Србије. 153–154.
- Marković, Ž. S. (1982). *Zapisi o pojavama u književnosti za decu*. Gornji Milanovac: Dečje povine.
- Милинковић, М. (2014). *Историја српске књижевности за децу и младе*. Београд: Bookland.
- Миловановић, Д. (уред.) (1995). *Педесет легенди о Светом Сави*. Преузето са http://www.rastko.rs/knjizevnost/usmena/legende_o_savi_c.html#_Toc473119108 [22. април 2017]
- Михајловић, Б. (1969). Бранко Ћопић у Башти сљезове боје. У: Ћопић, Б. (1983з) *Делије на Бихаћу*. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша. 318–327.
- Морачић, Д. (1975). Библиографија о књижевности са мотивима НОБ-а и револуције. У: Станисављевић, В. (уред.) (1975). *Књижевност о НОБ и револуцији*. Београд: Друштво за српскохрватски језик и књижевност СР Србије. 153–154.
- Обрадовић, Д. (2007). *Басне; Истина и прелест; Пут у један дан*. Преузето са: http://www.antologijasrpskeknjizevnosti.rs/ASK_SR_AzbucnikPisaca.aspx [2. август 2018]
- Огњановић, Д. (1997). *Дечје доба, студије и огледи о књижевности за децу*. Београд: Пријатељи деце Београда.
- Опачић, З. (2009). Савремено дете између визуелне културе и књижевности. *Детињство*, 4, 8–13.
- Пандуровић, С. (1. јул 1939). Млади песник и приповедач Босне. *Политика*, стр. 8.
- Пековић, Р. (2000). *Суданије Бранку Ћопићу: (1950–1960)*. Бања Лука – Београд: Књижевни атеље.
- Петровић, Т. (2001). *Историја српске књижевности за децу*. Врање: Учитељски факултет.
- Пецо, А. (2000). *Језичким стазама Десанке Максимовић*. Београд: Просвета.
- Пешут, П. С. (1975). Књижевности с мотивима о НОБ-у и револуцији у читанкама и лектири за основну школу. У: Станисављевић, В. (уред.) (1975). *Књижевност о НОБ и револуцији*. Београд: Друштво за српскохрватски језик и књижевност СР Србије. 164–174.

- Поповић Б. (2001а). *Огледи о српској књижевности*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Поповић Б. (2001б). *Огледи о страним писцима*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Поповић, Б. (2001г). *Књижевна теорија и естетика*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Pražić, M. (1968, jun–jul). Igra kao stvaralačka delatnost. *Polja*, 117–118, 18–19.
- Предић, М. (1939). Ракићева награда. *Српски књижевни гласник*, 2. Преузето са http://digitalna.nb.rs/wb/NBS/casopisi_pretrazivi_po_datumu/Srpski_knjizevni_glasnik/P-1010-1939-002#page/400/mode/1up
- Прор, В. (1984). *Problemi komike i smeha*. Novi Sad: NIŠRO Dnevnik – Književna zajednica Novog Sada.
- Раденковић, Љ. (1996). *Симболика света у народној магији Јужних Словена*. Ниш–Београд: Просвета – Балканолошки институт САНУ.
- Радишић, Ђ. (1988). *Култура у народноослободилачкој борби*. Београд: Вук Караџић.
- Радовић, Д. (2008). *Баш свашта*. Сабрани списи. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Радловић, О. (2003). *Лист небеске књиге: библијски подтекст српске прозе 20. века*. Нови Сад: Змај.
- Радловић, О. (2009). Елементи бајке у приповеткама Иве Андрића. У: *Научни састанак слависта у Вукове дане: Књижевност и стварност*. МСЦ 38/2. Београд: Међународни славистички центар на Филолошком факултету. 259–270.
- Радловић, О. (2012). Библијски архетип Божјих људи у приповеткама Бранка Ћопића. У: Тошовић, Б. (уред.) (2012). *Поетика, лингвистика и стилистика Ћопићевог приповиједања*. Бања Лука – Graz: Народна и универзитетска библиотека Републике Српске – Institut für Slawistik der Karl-Franzens Universität. 111–121.
- Радловић, О. (2013). Душа као лирски симбол (мека, сетна, детињаста, дечачка, благородна и рањива). У: Тошовић, В. (уред.) (2013). *Lirski doživljaj svijeta u Ćopićevim djelima: lirski, humoristički i satirički svijet Branka Ćopića*. Banja Luka – Graz: Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske – Institut für Slawistik der Karl-Franzens Universität. 289–301.
- Raičević, G. – Eraković, R. (2011). Fenomen krize identiteta u srpskom romanu 19. i 20. veka. *Ljubljana: Slavistična revija*, 59/2011, 4, 373–383.
- Рот, Н. (1994). *Основи социјалне психологије*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Ruso, Ž. Ž. (1978). *Rasprava o porijeklu i osnovama nejednakosti među ljudima / Društveni ugovor*. Zagreb: Školska knjiga.
- РТС Трезор. (25. јул 2016). Башта слезове боје Бранка Ћопића [видео]. Преузето са: <https://youtu.be/aOOV38by6tY>
- РТС Код два бела голуба (26. март 2014). Бранко Ћопић – човек са ликом бога Јануса [аудио]. Преузето са: <http://www.rts.rs/page/radio/sr/story/23/radio-beograd-1/1557680/kod-dva-bela-goluba.html>
- Savić, M. (1988). *Kako sprečiti i pobediti strahove*. Gornji Milanovac: Dečje novine.
- Samuels, B. G. (1989). Young adults' choices: Why do students "really like" particular books? *Journal of Reading*, 32, 714–719.
- Светосавље. (21. мај 2003). Добротољубље. Преузето 17. 8. 2017, са <https://svetosavlje.org/dobrotoljublje-tom-iii/14/>
- Секулић, И. (1955). Тек две-три речи о хумору (одломак). У: Ћопић, Б. (1983з) *Делије на Бихаћу*. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша. 264–265.
- Секулић, И. (1957). Исток у приповеткама Ива Андрића. У: Јанковић-Велмар, С. (прир.) (1974). *Избор из дела*. Београд: Народна књига. 243–254.

- Секулић, И. (1971). *Огледи и записи*. Српска књижевност у сто књига. Књига 74. Нови Сад: Будућност.
- Селенић, С. (21. мај 1988). Из епохе никуда. *Политика*, стр. 9.
- Solar, M. (1976). *Teorija književnosti*. Zagreb: Školska knjiga.
- Shafer, G. (2003). Reflections on a democratically constructed canon. *Teaching English in the Two-Year College*, 31, 144–153.
- Толстој, Л. Н. (1968). *Чланци о уметности и књижевности*. Београд: Просвета–Рад.
- Торњански-Брашњаковић, С. (2011). Символика врапца у обредном фолклору. У: Тасић, Н. – Бошковић, Д. – Детелић, М. (уред.) (2011). *Птице: књижевност, култура, Лицеум* 14. Крагујевац: Центар за научна истраживања САНУ и Универзитет у Крагујевцу. 111–125.
- Тошовић, Б. (2012). *Поетика, лингвистика и стилистика Ћопићевог приповиједања*. Бања Лука – Graz: Народна и универзитетска библиотека Републике Српске – Institut für Slawistik der Karl-Franzens Universität.
- Tošović, B. (ured.) (2013). *Lirski doživljaj svijeta u Ćopićevim djelima: lirski, humoristički i satirički svijet Branka Ćopića*. Banja Luka – Graz: Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske – Institut für Slawistik der Karl-Franzens Universität.
- Тошовић, Б. (уред.) (2014). *Ћопићевско моделовање реалности кроз хумор и сатиру: лирски, хумористички и сатирички свијет Бранка Ћопића*. Бања Лука – Graz: Народна и универзитетска библиотека Републике Српске – Institut für Slawistik der Karl-Franzens Universität. 13–82.
- Tošović, B. (ured.) (2015). *Žena – muškarac: dva svijeta, dva motiva, dva izraza u djelima Branka Ćopića: lirski, humoristički i satirički svijet Branka Ćopića*. Banja Luka – Graz: Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske – Institut für Slawistik der Karl-Franzens Universität.
- Тошовић, Б. (уред.) (2016). *Дјетињство, младост и старост у Ћопићевом стваралаштву: лирски, хумористички и сатирички свијет Бранка Ћопића*. Бања Лука – Graz: Народна и универзитетска библиотека Републике Српске – Institut für Slawistik der Karl-Franzens Universität.
- Требјешанин, Ж. (2008). *Представа о детету у српској култури*. Београд: Софос.
- Trebjašanin, Ž. – Jovanović, G. (2014). Promene u shvatanju deteta u srpskoj kulturi u poslednjih dvadeset pet godina. *Primenjena psihologija*, 7, 549–563.
- Trifković, R. (1968). *Savremena književnost u Bosni i Hercegovini*. Sarajevo: Svjetlost.
- Трифковић, Р. (1956). Бранко Ћопић: Доживљаји Николетине Бурсаћа. У: Ћопић, Б. (1983з). *Делије на Бихаћу*. Београд–Сарајево: Просвета – Свјетлост – Веселин Маслеша. 392–396.
- Trifković, R. (1981). Doživljaji Nikolettine Bursaća u djelu Branka Ćopića. У: Idrizović, M. (уред.) (1981). *Kritičari o Branku Ćopiću*. Sarajevo: Svjetlost. 28–39.
- Trifunović, V. (2007). Bazične tehnike humora po Arturu A. Bergeru. *Етноантрополошки проблеми*, 2, 221–249.
- Trifunović, V. (2009). *Likovi domaćih viceva: socijalni tipovi lude u savremenim vicevima*. Beograd: Srpski genealoški centar.
- Трој, Ф. (1963). *Психологија детета*. Београд: Научна књига.
- Турјаџанин, З. (1978). *Roman za djecu (Teorijski i didaktički pristup)*. Sarajevo: IGKRO Svjetlost.
- Тутњевић, С. (1977). *Отворене границе*. Сарајево: ИП Веселин Маслеша.
- Ћопић, В. (1963). Дјеџи писци о себи. У: Група аутора (1963). *Дјеџи писци о себи*, Сарајево: Веселин Маслеша. 3–16.
- Hegel, G. V. F. (1986). *Estetika I*. Beograd: Beogradski izdavačko-grafički zavod.
- Hickman, J. (1984). Research currents: Researching children's response to literature. *Language Arts*, 61, 278–284.

- Хофман, И. (2013). Улога часописа „Пионири“ у васпитању и образовању деце у Југославији 1944–1951. *Годишњак за друштвену историју*, 1. Преузето са http://www.udi.rs/articles/i_hofman_2013_1.pdf
- Carter, M. A. (1988). How children choose books, Implications for helping develop readers. *Ohio Reading Teacher*, 22, 15–21.
- Цвијић, Ј. (2013). *Балканско полуострво и јужнословенске земље*. Београд: Народна библиотека Србије.
- Цвитан, Д. (2009). Проблеми пјесништва за дјецу. У: Љуштановић, Ј. (уред.) (2009). *Принцеза лута замком: теоријска мисао о књижевности за децу из окриља Змајевих дечјих игара*. Нови Сад: Змајеве дечје игре. 143–149.
- Critchley, S. (2007). *O humoru* (prev. Vulić-Budanko D.). Zagreb: Algoritam.
- Crnković, M. (1986). *Dječja književnost*. Zagreb: Školska knjiga.
- Chevalier, J. – Gheerbrant, A. (2007). *Rječnik simbola: mitovi, snovi, običaji, geste, oblici, likovi, boje, brojevi*. Zagreb: Kulturno informativni centar: Naklada Jasenski i Turk.
- Чајкановић, В. (1994). Речник српских народних веровања о биљкама. У: Ђурић, В. (уред.). *Сабрана дела из српске религије и митологије*. Београд: БИГЗ – СКЗ – Просвета.
- Čalenić, M. (1977). *Književnost za decu: opšte odlike sa primerima*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Чалић, Б. (2014). *Трагови у трајању, Портрети и скице*. Загреб–Вуковар: СКД Просвјета – ВСНМ.
- Čengić, E. (1987a). *Ćopićev humor i zbilja I. Kroz svjetla i pomrčine*. Zagreb: Globus.
- Čengić, E. (1987b). *Ćopićev humor i zbilja II. Na bodljikavim lovorikama*. Zagreb: Globus.
- Шаранчић-Чутура, С. (2006). *Нови живот старе приче: усмена књижевност у прози за децу на крају XX века*. Нови Сад: Змајеве дечје игре.
- Шаранчић-Чутура, С. (2008а). Генолошка сложеност Ћопићевог романа Доживљаји мачка Тоше. У: Делић, Ј. (уред.) (2008). *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, LVI/1. Нови Сад: Матица српска. 119–128.
- Шаранчић-Чутура С. (2009б). Усмена књижевност у делима за децу и омладину Бранка Ћопића. У: Делић, Ј. (уред.) (2009). *Зборник Матице српске за књижевност и језик, књига*. Нови Сад: Матица српска. 137–143.
- Шаранчић Чутура, С. (2015). Подсећање на драмског Ћопића. *Сцена*, 3, 164–170.
- Шаранчић-Чутура, С. (2016). Фолклорна реторика и фразеологија у делима за децу Бранка Ћопића У: Тошовић, Б. (уред.) (2016). *Дјетињство, младост и старост у Ћопићевом стваралаштву*. Бања Лука – Graz: Народна и универзитетска библиотека Републике Српске – Institut für Slawistik der Karl-Franzens Universität. 275–290.
- Шевић, С. (2013). Језик и митологија у књижевности за децу – усмена књижевност у основношколским читанкама. У: Тодоров, Н. (уред.) (2013). *Језик, књижевност и митологија*. Београд: Алфа универзитет – Факултет за стране језике. 208–224.
- Шевић, С. (2014). Ћопићев хумор као вид јунаштва пред животом. У: Тошовић, Б. (уред.) (2014). *Ћопићевско моделовање реалности кроз хумор и сатиру: лирски, хумористички и сатирички свијет Бранка Ћопића*. Бања Лука – Graz: Народна и универзитетска библиотека Републике Српске – Institut für Slawistik der Karl-Franzens Universität. 233–242.
- Шевић, С. (2015). Женски ликови у Ћопићевим романима. У: Тошовић, В. (уред.) (2015). *Žena – muškarac: dva svijeta, dva motiva, dva izraza u djelima Branka Ćopića: lirski, humoristički i satirički svijet Branka Ćopića*. Banja Luka – Graz: Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske – Institut für Slawistik der Karl-Franzens Universität. 211–224.
- Шевић, С. (2016). Враћање у рану младост и детињство У: Тошовић, Б. (уред.) (2016). *Дјетињство, младост и старост у Ћопићевом стваралаштву*. Бања Лука – Graz: Народна и универзитетска библиотека Републике Српске – Institut für Slawistik der

Karl-Franzens Universität. 217–228.

Шевић, С. (2017). Поетика града у Топићевим приповеткама и романима. У: Тошовић; В. (уред.) (2017). *Ћопићева поетика простора: lirski, humoristički i satirički svijet Branka Ćopića*. Banja Luka – Graz: Narodna i univerzitetska biblioteka Republike Srpske – Institut für Slavistik der Karl-Franzens Universität. 221–230.

Škreb, Z. – Stamać, A. (1986). *Uvod u književnost*. Zagreb: Globus.

В) Референтна литература

Вујаклија, М. (1970). *Лексикон страних речи и израза*. Београд: Просвета.

Živković D. (1985). *Rečnik književnih termina*. Београд: Nolit.

Кулишић, Ш. – Петровић, М. П. – Пантелић, Н. (1970). *Српски митолошки речник*. Београд: Нолит.

Пијановић, П. (уред.) (2014). *Лексикон образовних термина*. Београд: Учитељски факултет.

Пешикан, М. – Јерковић, Ј. – Пижурица, М. (2010). *Правопис српског језика*. Нови Сад: Матица српска.

РСЈ (2007). *Речник српског језика*. Нови Сад: Матица српска.

Толстој, С М. – Раденковић Љ. (уред.) (2001). *Словенска митологија, енциклопедијски речник*. Београд: Zepher book World.

Г) Остала релевантна литература

Бајић, Љ. (2004). *Одабране наставне интерпретације*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.

Брборић, В. (2004). *Правопис српског језика у наставној пракси*. Београд: Филолошки факултет.

Вуксановић, С. (2009). *Белешке о лектури: примери из наставе књижевности у основној и средњој школи*. Београд: Књига-комерц.

Вучковић, М. (1993). *Методика наставе српског језика и књижевности у млађим разредима основне школе за студенте Педагошке академије*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

Вучо, Ј. (уред.) (2007). *Савремене тенденције у настави језика и књижевности: зборник радова*. Београд: Филолошки факултет.

Гајић, О. (2004). *Problemska nastava književnosti u teoriji i praksi ili Kako osposobiti učenika da u nastavi književnosti samostalno doživljava, kritički misli i stvara: [rezultati eksperimentalnih istraživanja]*. Novi Sad: Filozofski fakultet.

Гајић, О. (2007). Изучавање школске лектуре у проблемско-ствралачком методичком систему наставе. *Норма*, 1 (2007), 135–145.

Diklić, Z. – Marek, J. (1974). *Pejzaž u književnom djelu (stručni i metodički pristup)*. Sarajevo: Svjetlost.

Dimitrijević, R. (1977). *Problemi nastave književnosti i maternjeg jezika II*. Београд: Izdavačko informativni centar studenata.

Живковић, Д. (1978). *Прави пут и странпутице у писању, о композицији и стилу писаних састава*. Београд: БИГЗ.

Илић, М. (2007). *Методика наставе почетног читања и писања*. Бања Лука: Филозофски факултет.

Јанковић, А. (2008). Педагошка ефикасност наставе играњем улога или сценском комуникацијом. *Норма*, 1–2 (2008), 135–145.

Каменов, Е. (1986а). *Igramo se, otkrivamo, stvaramo*. Novi Sad: Dnevnik.

Маљковић, М. – Илић, П. (2007). *Басна лектура мудрости: креативни поступци у методичкој интерпретацији басне*. Нови Сад: Змај.

Milarić, V. (1969). *Dečje jezičko stvaralaštvo*. Novi Sad: Kulturni centar.

Милатовић, В. (2011). *Методика наставе српског језика и књижевности (у разредној*

- настави). Београд: Учитељски факултет.
- Мркаљ, З. (2008). *Наставно проучавање народних приповедака и предања*. Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије.
- Петровачки, Љ. (2008). *Методичка истраживања у настави српског језика и књижевности*. Нови Сад: Филозофски факултет у Новом Саду.
- Радуловић, О. (прир.) (2008). *Тумачења књижевног дела и методика наставе*. Књига I. Нови Сад: Филозофски факултет, Одсек за српску и компаративну књижевност.
- Радуловић, О. (прир.) (2009). *Тумачења књижевног дела и методика наставе*. Књига II. Нови Сад: Филозофски факултет, Одсек за српску књижевност и језик.
- Радуловић, О. (2011). *Нове научне методологије у настави књижевности*. Нови Сад: Orpheus.
- Rosandić, D. (1972). *Metodički pristup romanu*. Sarajevo: Zavod za izdavanje udžbenika.
- Rosandić D. (2002). *Od slova do teksta i metateksta (teorija i praksa pismenog izražavanja i osnovnoj školi)*. Zagreb: Profil.
- Bal, M. (1999). *Narratology: Introduction to the Theory of Narrative*. Toronto: University of Toronto Press, Second Edition.
- Bart, R. (1979). *Književnost, mitologija, semiologija*. Beograd: Nolit.
- Bugarski, R. (2005). *Jezik i kultura*. Beograd: Knjižara Krug.
- Гордић, С. (2006). *Размена дарова: огледи и записи о савременој поезији*. Београд: Народна књига – Алфа.
- Димитријевић, В: *Веронаука и култура – уводна размишљања, Писци хришћанске Европе*, учитано 14. 08. 2015, на: <https://svetosavlje.org/pisci-hriscanske-evrope/2/>.
- Добротољубље-www: Добротољубље, V том, у преводу хиландарских монаха, учитано 6. 1. 2016. на: <https://www.scribd.com/doc/260265132/Dobrotoljublje-v-Tom>.
- Ђорђевић-Милошевић, Н. (2006). *Од бајке до изреке (Обликовање и облици српске усмене прозе)*. Београд: Друштво за српски језик Србије.
- Живковић, Д. (1994). *Теорија књижевности са теоријом писмености*. Београд: Драганић.
- Žlebnik, L. (1972). *Psihologija deteta i mladih*. Beograd: Delta-pres.
- Jerotić, V. (1990). *Jung između Istoka i Zapada*, (Biblioteka Današnji svet). Beograd: Prosveta.
- Јовановић, Ј. (2009). *Писци и стил*, (Библиотека Књижевност и језик, књ. 30), Београд: Друштво за српски језик и књижевност.
- Kvintilijan, M. F. (1985). *Образовање говорника*. Sarajevo: Veselin Masleša.
- Караџић, С., В. (2005). *Живот и обичаји народа српскога*. Београд: Политика (Народна књига).
- Константиновић, З. (1969). *Феноменолошки приступ књижевном делу*. Београд: Просвета.
- Константиновић, С. (2006). *Идеологије у књижевности за децу*. Нови Сад: Љубитељи књиге.
- Костић, Љ. (2008). *Стилске и језичке карактеристике песама за децу предшколског узраста (на примеру читанке Плави зец, чудни зец, једини на свету)*. Зборник радова, Унив. Крагујевац, Учитељски факултет Ужице, бр. 9, 135–152.
- Kunić, I. (1990). *Kultura dječjeg govornog i scenskog stvaralaštva*. Zagreb: Školska knjiga.
- Љуштановић, Ј. (2009б). *Брисање лава: поетика модерног и српска поезија за децу од 1951. до 1971. године*. Нови Сад: Дневник.
- Петров Ного, Р. (2011). *Записи и напиши*. Београд: Београдска књига.
- Петровић, С. (2004). *Српска митологија у веровању, обичајима и ритуалу*. Београд: Народна књига/Алфа, Невен.
- Петровић, Т. (2009). *Дете као читалац*. *Детињство*, 3, 24–29.
- Петровић, Т. (2011). *Дете као читалац*. *Детињство*, 1, 70–76.
- Пијановић, П. (2005). *Наивна прича*. Београд: Српска књижевна задруга.
- Самарџија, Д. С. (2012). *Сказано, списано и написано (напомене о односима између усменог стваралаштва и писане књижевности)*. У: Сувајџић, Б. (уред.) (2012). *Српско*

усмено стваралаштво у интеркултурном коду. Београд: Институт за књижевност и уметност. 15–86.

Сузић, Н. (1999). *Интерактивно учење*. Бањалука: Министарство просвете Републике Српске.

Тосић-Вукић, А. (2009). Прве послератне збирке приповедака Бранка Ћопића о народноослободилачкој борби – Роса на бајонетима и Свети магарац и друге приче (1946). *Књижевност и стварност*, 38/2. 289–296.

Нигш, Е. Д. (1983). *Наčела тумачења*. Београд: Nolit.

Чајкановић, В. (2014). *Из српске религије, митологије и фолклора, изабране студије*. Београд: Евро-Ћунти.

Шаранчић-Ћутура, С. (2008б). О ограничењима неких методолошких полазишта у тумачењу књижевности за децу – критичка рецепција Ћопићевих дела. *Детињство*, 1–2, 93–100.

Шаранчић-Ћутура, С. (2008в). Ритам детињства (Још једно читање Ћопићевих „Магарећих година“). *Детињство*, 4, 43–51.

Шаранчић-Ћутура С. (2009а). Усмено казивање и приповедачки поступак Бранка Ћопића. *Узданица*, 1, 77–90.

Шаранчић-Ћутура, С. (2013). Представе о другом и другачијем у Ћопићевим делима за децу. *Детињство*, 1, 25–32.

Шаранчић-Ћутура, С. (2015). Раблеовски ехо под Грмечом. *Детињство*, 4, 61–74.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Увод докторске дисертације Снежане Шевић *Рецепција књижевног дела Бранка Ћопића у настави* бави се значајем читања и његовим утицајем на образовање ученика и њихову културу изражавања. Наглашава се значај књижевног дела Бранка Ћопића, богато заступљеног у школским програмима, јер се добро рецепира у настави.

Теоријски део даје преглед књижевнокритичке литературе о стваралаштву Бранка Ћопића. Кандидаткиња се у контексту изучаване теме осврће на развој књижевности за децу, излаже основне поставке теорије рецепције и открива одлике Ћопићевог дела које утичу на његову добру рецепцију. Ова целина дисертације је добра и неопходна за бављење задатом темом.

У добро осмишљеном поглављу **Портрет писца** Снежана Шевић се бави биографијом и библиографијом писца са посебним освртом на књижевнокритичку рецепцију његовог опуса. Сагледава се и пишчева поетика, даје жанровски пресек Ћопићевог стваралаштва и отвара друштвени контекст времена у ком је стварао.

У целини под насловом **Ћопићеви књижевни текстови у основној школи** кандидаткиња пропитује рецепцију Ћопићевог стваралаштва у школским програмима и констатује да књижевна дела овог писца бележе континуирано присуство у школским програмима, при чему су поједини текстови доживљавали одређене, мање или веће, промене (пре свега повећавања и сужавања одломака у читанкама), или су премештани у програме других разреда, чак и одстрањивани из програма, али су, насупрот томе, у програме и увођени нови наслови. Ово поглавље је драгоцено у методичком смислу јер нуди креативне апликације оних Ћопићевих дела која се налазе у програму за основце у Хрватској. Поглавље је добро и значајно за тему којом се кандидаткиња бави.

У добро осмишљеном четвртном одељку, **Методологија истраживања**, кандидаткиња описује предмет и проблем истраживања, циљ и задатке истраживања, хипотезе и варијабле истраживања, узорак, методе, технике и инструменте истраживања, организацију и ток истраживања, као и начине анализе и тумачења података. На основу података добијених тестирањем ученика и анкетањем наставника и родитеља потврђује се почетна хипотеза да Ћопићева дела имају добру рецепцију у настави.

Конечно, **Закључак** је добро изведен на основу сумираних резултата истраживања, при чему се у њему износе опште закључци али и педагошке импликације о рецепцији Ћопићевих дела у настави. Осим тога, кандидаткиња у овом делу наглашава она својства пропитиваних текстова која утичу на њихову добру рецепцију. Такође, она истиче да су Ћопићева дела погодна како за остваривање унутарпредметне корелације (језик/граматика, усмено и писмено изражавање) тако и за међупредметну корелацију (историја, географија, биологија) као и за повезивање различитих грана уметности (ликовне, музичке, сценске), што повољно делује на развој стваралачких потенцијала ученика и откривања „места неодређености“ у пропитиваним текстовима.

Истраживање је пропраћено **Прилозима**, који представљају доказ спроведеног истраживања у виду тестова и упитника, док за њима следи **Литература**, необично богата и разноврсна, будући да се састоји од 303 добро одабране библиографске јединице које су релевантне за истраживану тему и међу којима има и значајан број оних које нису на српском језику.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са СЦИ листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

1) Шевић, С. (2009). образовање српске националне мањине у млађим разредима основне школе у Републици Хрватској. *Норма*, 3, 281–291.

Шевић, С. (2011). Утицај школске и друштвене средине на развој матерњег језика. *Норма*, 2, 131–157.

- 2) Шeвић, С. (2012). Унутарпредметна и међупредметна интеграција уз примену рачунара у 4. разреду ОШ. У: Петровић, Н. (уред.) (2012). *Повезивање наставних предмета и модели интегрисане наставе у основној школи*. Сомбор: Педагошки факултет Сомбор. 195–203.
- 3) Шeвић, С. (2013). Језик и митологија у књижевности за децу – усмена књижевност у основношколским читанкама. У: Тодоров, Н. (уред.) (2013). *Језик, књижевност и митологија*. Београд: Алфа универзитет – Факултет за стране језике. 208–224.
- 4) Шeвић, С. (2014). Ћопићев хумор као вид јунаштва пред животом. У: Тошовић, Б. (уред.) (2014). *Ћопићевско моделовање реалности кроз хумор и сатиру: лирски, хумористички и сатирички свијет Бранка Ћопића*. Бања Лука–Graz: Народна и универзитетска библиотека Републике Српске – Institut für Slawistik der Karl-Franzens Universität. 233–242.
- 5) Шeвић, С. (2015). Женски ликови у Ћопићевим романима У: Тошовић, В. (уред.) (2015). *Џена – мишкарac: два свијета, два мотива, два израза и дјелима Бранка Ћопића: лирски, хумористички и сатирички свијет Бранка Ћопића*. Бања Лука – Graz: Народна и универзитетска библиотека Републике Српске – Institut für Slawistik der Karl-Franzens Universität. 211–224.
- 6) Шeвић, С. (2016). Враћање у рану младост и детињство У: Тошовић, Б. (уред.) (2016). *Дјетињство, младост и старост у Ћопићевом стваралаштву*. Бања Лука – Graz: Народна и универзитетска библиотека Републике Српске – Institut für Slawistik der Karl-Franzens Universität. 217–228.
- 7) Шeвић, С. (2017). Поетика града у Ћопићевим приповеткама и романима. У: Тошовић, В. (уред.) (2017). *Ћопићева поетика простора: лирски, хумористички и сатирички свијет Бранка Ћопића*. Бања Лука – Graz: Народна и универзитетска библиотека Републике Српске – Institut für Slawistik der Karl-Franzens Universität. 221–230.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Закључци истраживања дисертације **Снежане Шeвић Рецепција књижевног дела Бранка Ћопића у настави** сводe се на истраживањем потврђену хипотезу да се дела Бранка Ћопића у школским програмима **добро реципирају**, да их ученици радо читају, пре свега због хумористичког тона, занимљивог заплета и јасног и разумљивог стила. Осим тога, из закључака истраживања види се да међу ученицима постоји полна и узрасна стратификација када је у питању рецепција Ћопићевог дела: девојчице су Ћопићеве читаоци у већој мери од дечака; ученици првог и другог разреда наклоњенији су читању Ћопићевих прича; они трећег и седмог радије читају његове песме; ученици четвртог у истој мери воле да читају и песме и приче, док ученици петог, шестог и осмог разреда већи интерес исказују према читању Ћопићевих романа. Такође, анализа школских програма је показала да су нека Ћопићева дела постала *канонска* будући да су већ дужи низ година део школских програма од нижих разреда основне школе до четвртог разреда средње школе. Коначно, општа хипотеза да су књижевни текстови Бранка Ћопића и даље подстицајни и занимљиви савременом читаоцу потврђена је (и) овим истраживањем, што иде у прилог закључку да у настави могу послужити као средство у борби против свеприсутне кризе читања.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Начин приказа и тумачења резултата истраживања у дисертацији Снежане Шeвић Рецепција књижевног дела Бранка Ћопића у настави **добар** је, логичан, егзактан, прецизан, изведен у складу са коришћеном литературом и актуелностима у науци о књижевности и методици наставе. Експериментални део рада је успешно остварен те су тако потврђени очекивани резултати да се дело Бранка Ћопића добро реципира у настави те може послужити као подстицај читању, и различитим моделима корелативне наставе. Кандидаткиња поседује истачан смисао за интерпретацију текста, има широке увиде у литературу, добро познаје школске програме, како у Србији тако и у Хрватској, има изграђен и јасан стил и смисао за писмено изражавање. Изнад свега поседује методичку инвентивност.

Начин приказа и тумачења резултата истраживања комисија је позитивно оценила
IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:
1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме Дисертација Снежане Шевић Рецепција књижевног дела Бранка Ћопића у настави написана је у складу са образложењем теме.
2. Да ли дисертација садржи све битне елементе Дисертација садржи све битне елементе.
3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци Дисертација је оригиналан допринос науци о књижевности и методици наставе, пре свега, по новини теме. Истраживање је показало добру рецепцију Ћопићевих текстова у школским програмима, што је у нескладу са књижевнокритичком рецепцијом; осим тога, понудило је нове могућности осмишљавања у настави, те показало да су рецепцијски пропитивана дела подстицајна у креативном смислу.
4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања Дисертација нема недостатака.
X ПРЕДЛОГ:
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже: да се докторска дисертација Снежане Шевић Рецепција књижевног дела Бранка Ћопића у настави прихвати, а кандидату одобри одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Горана Раичевић

Љиљана Бајић

Оливера Радуловић

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.